

Region Skånes läkemedelsstrategi 2021-2024

Rätt medicin för Skåne!

Innehållsförteckning

1 Varför en regional läkemedelsstrategi?	3
2 Vad har tidigare regionala läkemedelsstrategier bidragit till?	4
3 Vilka är de stora utmaningarna på läkemedelsområdet?	6
5 Generella framgångsfaktorer för det skånska läkemedelsarbetet.....	9
6 Mål och strategi	9
1 Effektiv och säker läkemedelsanvändning	9
2 Tillgängliga läkemedel och jämlik användning.....	10
3 Samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbar läkemedelsanvändning.....	11
7 Hur ska den regionala läkemedelsstrategin 2021-2024 omsättas och följas upp?.....	12

1 Varför en regional läkemedelsstrategi?

Läkemedel ger stora möjligheter men också många utmaningar på både kort och lång sikt. Region Skåne ska ha en effektiv, säker och jämlik läkemedelsanvändning samtidigt som kostnaden ska stå i rimlig proportion till nyttan. Läkemedelsanvändningen måste även vara miljömässigt hållbar. Tillgång till rätt läkemedel i rätt tid måste tryggas, såväl för normalläge som för att upprätthålla en katastrofmedicinsk beredskap vid extraordinära händelser.

Arbetet inom läkemedelsområdet behöver ske utifrån ett helhetsperspektiv för att kunna hantera de utmaningar vi står inför såsom åldrande befolkning, allt fler nischade läkemedel till små patientgrupper och kommande omställning till nära vård.

Både möjligheterna och utmaningarna kräver nationell och regional samverkan och ett strategiskt synsätt för att läkemedlen ska kunna komma medborgarna till nytta på bästa möjliga sätt. Arbetet med en rationell läkemedelsanvändning spänner över läkemedlets hela livscykel, från forskning och utveckling till uppföljning i klinisk vardag. En läkemedelsstrategi ska ses i ett större sammanhang och har också många kontaktytor mot andra viktiga strategier och satsningar i Sverige och i Region Skåne.

Den regionala läkemedelsstrategin utgår från Region Skånes vision och mål och ska ses som en plattform för att uppnå målen. Samverkan ska ske med utgångspunkt i Region Skånes värdegrund. Genom en regional läkemedelsstrategi skapas också möjligheter för Region Skåne att bli en aktiv aktör inom ramen för den nationella läkemedelsstrategin¹.

Den regionala läkemedelsstrategin omfattar åren 2021-2024.

¹ [Läkemedelsverket/NLS](#)

2 Vad har tidigare regionala läkemedelsstrategier bidragit till?

Tidigare regionala läkemedelsstrategier har haft den nationella som utgångspunkt och använts som stöd vid planering av regionalt läkemedelsarbete. Läkemedelsarbetet i Region Skåne har förstärkts och användningen av läkemedel har utvecklats positivt inom många områden. Utvecklingen inom olika fokusområden beskrivs kortfattat nedan, för utförligare beskrivningar se verksamhetsberättelser för det regionala läkemedelsarbetet².

Patientsäkerhet och läkemedel

Brist på överblick av patientens läkemedel är en patientsäkerhetsrisk som kan orsaka vårdskada och leda till försämrad livskvalitet, onödiga sjukhusinläggningar och samhällsekonomiska kostnader. Ökad kvalitet på vårdens läkemedelslistor är väsentligt. I Region Skånes arbete för säker läkemedelsanvändning ingår bl. a. läkemedelsavstämning, läkemedelsgenomgång och utskrivningsinformation samt annat metodstöd. Förskrivningen av potentiellt olämpliga läkemedel till äldre har halverats på sju år.

Ökad antibiotikaresistens är starkt sammankopplad med hög förskrivning av antibiotika. Arbetet fokuserar på att få en ansvarsfull och klok användning av antibiotika genom bland annat ökad följsamhet till behandlingsrekommendationer. Förskrivningen av antibiotika har minskat och följsamhet till behandlingsrekommendationer avseende val av substans är hög.

Ansvarsfull professionell förskrivning

Tydliga och väl förankrade läkemedelsrekommendationer är en förutsättning för rationell läkemedelsanvändning. Såväl offentliga som privata verksamheter får regelbundna besök av informationsapotekare/läkare, där aktuella läkemedelsrekommendationer diskuteras integrerat med återkoppling kring verksamhetens terapival. Stödet till läkemedelsintensiva sjukhusverksamheter har utvecklats. Inom regionen ses en hög följsamhet till och medvetenhet om rationella val inom läkemedelsområdet.

Nya läkemedelsterapier

Nationellt samarbete har utvecklats med målet att få en sammanhållen, jämlik och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning. Arbetet med regional implementering av läkemedelsrekommendationer och tillhörande avtal inom ramen för den nationella samverkansmodellen fortsätter. Arbetet med att införa nya avancerade terapier (ATMP) har inletts.

Resursfördelning och uppföljning

En omfattande prognos för läkemedelskostnaderna görs årligen. Arbetet bedrivs i samarbete med skånska expertgrupperingar och andra regioner. Resultatet används i Region Skånes övergripande arbete med behovsanalys och budget, och ingår också i det detaljerade fördelningsunderlaget som tas fram för styrelser/nämnder.

² [Vårdgivare Skåne/Läkemedelsrådet](#)

Nuvarande regional läkemedelsstrategi samt verksamhetsberättelser finns under fliken Styrdokument och protokoll

Avtal

Region Skåne har en omfattande verksamhet kring läkemedelsupphandling som samordnas med Läkemedelsrådets riktlinjer. Detta har i stor utsträckning resulterat i snabb implementering och hög följsamhet till tecknade avtal, vilket är avgörande för en effektiv läkemedelsanvändning med god kostnadskontroll. Nationellt framförhandlade och oftast sekretessbelagda avtal blir allt vanligare och detta genererar ett komplext arbete i Region Skåne.

Läkemedel och miljö

En grundpelare i arbetet med läkemedel och miljö är att skapa en så rationell läkemedelsanvändning som möjligt för att undvika onödig miljöbelastning. De senaste åren har Region Skåne utvecklat samarbetet med andra aktörer, t ex länsstyrelsen, kommunerna, akademin och näringslivet, vilket ger förutsättningar för en bredare ansats för att minimera läkemedels påverkan på miljön. En politiskt beslutad regional handlingsplan för läkemedel och miljö har tagits fram och slutrapporterats.³

Framtidens läkemedelsförsörjning

Läkemedelsförsörjning omfattar många komponenter i kedjan från ordination till administrering av läkemedel. I begreppet ingår också beställning, produktion, leverans och lagerhållning. Region Skåne har stegvis utvecklat läkemedelsförsörjningen och strategiskt planerat inför framtida krav och behov.

³ [Regional handlingsplan för Läkemedel och miljö 2015 - 2018](#)

3 Vilka är de stora utmaningarna på läkemedelsområdet?

Ökade globala problem gällande **bristsituationer** av läkemedel skapar merarbete och patientsäkerhetsproblem. Detta har blivit ytterligare märkbart under **covid-pandemin**. Skånes beredskap för att hantera bristsituationer och eventuella förbättringsåtgärder måste genomlysas och åtgärdas.

Jämfört med andra länder har Sverige både en låg antibiotikaförbrukning och än så länge ett gynnsamt resistensläge. **Antibiotikaresistens** försvårar inte bara behandlingen av infektionssjukdomar. Det påverkar också övrig sjukvård som kan bli så riskfylld att den inte kan utföras. En annan alltmer globalt uppmärksam risk är **opioidberoende**.

Tillgång till effektiva och säkra läkemedel är en väsentlig förutsättning för framtidens hälso- och sjukvård. Det finns förväntningar på hälso- och sjukvården att **introducera, finansiera och utvärdera nya behandlingar** på ett effektivt, jämlikt och säkert sätt. Ett stort antal nya läkemedel är under utveckling. Introduktion förväntas ske snabbt och jämlikt. Höga priser på nya läkemedel innebär att prioriteringar måste göras, så att undanträngningseffekter kan undvikas. För att säkerställa värdet hos nya läkemedel måste relevant uppföljning vara möjlig. I nationella processer samverkar myndigheter, regioner och industri kring ordnat införande av läkemedel. Läkemedel ska också ställas mot icke-farmakologiska behandlingsmetoder som står under andra regelverk och prissättningsmodeller. Godkännande och prissättning av läkemedel står högt på agendan i hela EU varför nya regelverk och förordningar ständigt tillkommer.

För ett högkvalitativt läkemedelsarbete krävs arbetssätt och verktyg för **ändamålsenlig uppföljning**. Ordnat tillgång till kvalitetssäkrad data är en förutsättning.

Det nationella systemet för **kunskapsstyrning** i hälso- och sjukvård har som mål att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. Nu genereras ett ökande antal nationella riktlinjer, vårdprogram samt patientcentrerade och sammanhållna vårdförlopp där läkemedel ofta utgör en väsentlig del. Implementering med professionell dialog är en förutsättning för att uppnå målet med kunskapsstyrning.

För att en ordinerad läkemedelsbehandling ska få avsedd effekt krävs **samsyn** mellan alla berörda. Bristande samsyn och förståelse för ordinerad behandling är idag ett vanligt problem och kostar samhället stora belopp varje år i form av extra sjukhusinläggningar och produktionsbortfall. För patienter innebär detta onödigt lidande och försämrad livskvalitet.

Brist på överblick av patientens läkemedel är en stor patientsäkerhetsrisk. För att hålla **läkemedelslistan** aktuell krävs att den kontinuerligt uppdateras så snart en förändring görs och att den nationella läkemedelslistan implementeras. I detta sammanhang bör också beaktas att internet-handeln med läkemedel ökar, både den lagliga och olagliga. WHO har uppskattat att ca 50 % av läkemedlen på illegala försäljningsplatser är **förfalskade**, detta utgör en allvarlig hälsorisk.

Digitaliseringen medför nya möjligheter för en effektiv och säker läkemedelsanvändning. Ett exempel är automatiserade beslutsstöd. Skånes digitala vårdmiljö (SDV) ska implementeras. För att stödja vårdens verklighet och behov krävs att systemets fulla potential tas tillvara; så att ordinatorerna får stöd att välja rätt läkemedelsbehandling samt att rätt läkemedel ges till rätt patient.

Gränserna mellan öppen- och slutenvård, samt mellan **sjukvård i hemmet** och på sjukhus håller på att suddas ut, men gällande regelverk för läkemedel utgör hinder i denna utveckling. Framtida försörjningslösningar måste fungera och underlätta för ett modernt sjukvårdssystem.

Läkemedelsutveckling och en stark **klinisk forskning** är en viktig förutsättning för framtidens hälso- och sjukvård. I Region Skånes life science-strategi⁴ beskrivs ett flertal åtgärds punkter och framgångsfaktorer för Region Skåne som organisation. Region Skåne har också en strategisk handlingsplan för forskning inom hälso- och sjukvården med identifierade insatsområden⁵.

Läkemedel innehåller i de flesta fall substanser som är biologiskt aktiva. Substanserna kan därför påverka olika organismer i vatten och mark. Utsöndring är den största orsaken till läkemedel i svenska vatten. Olika strategier och metoder behövs för att förhindra att läkemedel sprids i **miljön** till exempel minskad kassation och miljömässigt korrekt omhändertagande av överblivna läkemedel, samt förbättrad rening i reningsverk.

⁴ [Hur Region Skåne ska satsa på Life Science framåt](#)

⁵ [Region Skånes strategiska handlingsplan för forskning inom hälso- och sjukvården](#)

4 Vision och målsättning

Den nationella läkemedelsstrategins vision är Rätt läkemedelsanvändning till nytta för patienten och samhälle. Rätt läkemedelsanvändning förutsätter att rätt läkemedel ges i rätt dos till rätt patient vid varje enskilt tillfälle samt med patientanpassad information. Visionen är formulerad för att ta tillvara både den enskilda patientens och samhällets intressen av ändamålsenlig läkemedelsanvändning och ska fokusera på patientsäkerhet, jämlik läkemedelsbehandling och hållbarhet.

Hälso- och sjukvårdens mål utgår från Region Skånes övergripande vision och mål:

Den skånska läkemedelsstrategins vision blir utifrån hälso- och sjukvårdens mål i Region Skåne samt utifrån kopplingen till den nationella strategin "Rätt läkemedelsanvändning till nytta för skåningen och Skåne".

För att nå detta krävs arbete inom flera målområden som i enlighet med den nationella läkemedelsstrategin är:

1. Effektiv och säker läkemedelsanvändning.
2. Tillgängliga läkemedel och jämlik användning.
3. Samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbar läkemedelsanvändning.

5 Generella framgångsfaktorer för det skånska läkemedelsarbetet

- Tydlig patientnytta.
- Genom samverkan med patient och i vissa fall närstående uppnås delaktighet och medansvar för behandling och läkemedelssäkerhet.
- Långsiktighet och stabilitet som ger tilltro till det skånska läkemedelsarbetet och stöd för implementering i lokala strukturer.
- Effektiv och kommersiellt oberoende organisation som tar tillvara på alla möjligheter och skapar goda förutsättningar för en rationell läkemedelsanvändning.
- Regional styrning och samordning som bygger på legitimitet, sakkunskap och förtroende och som använder professionens drivkrafter att vilja göra det bästa för patienten.
- Validerade data används vid analys och slutsatser.
- Ekonomiska styrsystem som stödjer en rationell läkemedelsanvändning.
- Säker och effektiv läkemedelsförsörjning.
- Ta tillvara potentialen i digitalisering.

6 Mål och strategi

1 EFFEKTIV OCH SÄKER LÄKEMEDELSANVÄNDNING

Läkemedel är en stor tillgång för att skapa hälsa och ökad livskvalitet. För detta krävs dock att läkemedlen används patientsäkert och effektivt.

De nationella och regionala aktiviteterna inom detta målområde förväntas bidra till en läkemedelsanvändning som:

- är säker, det vill säga att risken för vårdskador är låg.
- ger patientnytta, det vill säga att de medicinska resultaten är av god kvalitet och nyttan med läkemedelsanvändningen är hög i förhållande till risken för patient och samhälle.
- är evidensbaserad, det vill säga att systematisk kunskap och när sådan saknas, klinisk erfarenhet används vid läkemedelsbehandling.

Övergripande mål i Region Skåne

- Säker läkemedelsanvändning för alla medborgare.
- Tillgänglig information om patientens behandling finns när den behövs.
- Invånarna i Skåne ges möjlighet att vara delaktiga i sin läkemedelsbehandling och har tillgång till sin aktuella läkemedelslista.
- Samtliga förskrivare har tillgång till producentobunden information om effektiv och säker läkemedelsanvändning samt läkemedels plats i förhållande till andra behandlingsalternativ.
- Förskrivare följer rekommendationer och riktlinjer, samt utvärderar resultat utifrån uppsatta behandlingsmål.

Kritiska framgångsfaktorer

- Digitalisering som till exempel Skånes Digitala Vårdsystem.
- Evidensbaserade läkemedelsrekommendationer och riktlinjer som beaktar medicinsk effekt och säkerhet samt kostnadseffektivitet.
- Den professionella läkemedelsdialogen, som i vetenskapliga studier visats ha störst inverkan på förskrivarbeteende, upprätthålls och utvecklas.
- Den nationella läkemedelslistan över patientens läkemedelsordinationer är tillgänglig.
- Relevanta data finns åtkomliga för uppföljning inom läkemedelsområdet.
- Ökad kunskap och kompetens bland alla som förskriver, hanterar eller utvärderar läkemedelsbehandling.
- Upphandling av läkemedel används som ett verktyg för rationell läkemedelsanvändning.

2 TILLGÄNGLIGA LÄKEMEDEL OCH JÄMLIK ANVÄNDNING

De nationella och regionala aktiviteterna inom detta målområde förväntas bidra till en läkemedelsanvändning som:

- är jämlik, det vill säga att tillgången till läkemedelsbehandling inte påverkas av yttre faktorer som till exempel socioekonomi, könstillhörighet eller geografi utan utgår från individens medicinska behov.
- säkerställer den försörjning av läkemedel som är nödvändig för att ge god vård i ett normalläge samt för att upprätthålla en katastrof-medicinsk beredskap.

Övergripande mål i Region Skåne

- Förutsättningar skapas för att introducera nytillkommande läkemedel på lämpligt sätt.
- Förutsättningar skapas för att följa upp att läkemedel används på ett medicinskt ändamålsenligt, evidensbaserat, säkert, jämlikt och kostnadseffektivt sätt.
- De ekonomiska styrsystemen premierar en ansvarsfull professionell förskrivning.
- En effektiv, robust och säker läkemedelsförsörjning i vården med hög tillgänglighet till läkemedel.

Kritiska framgångsfaktorer

- Upprätthålla och utveckla det regionala arbetet med ordnat införande av nya läkemedel i enlighet med den nationella samverkansmodellen.
- Adekvat resursallokering för läkemedel i Region Skånes budget.
- Att läkemedelsförsörjningen är en självklar del i planeringen av Region Skånes framtida vård- och infrastruktur och att behovet av lokaler, logistiklösningar, IT-stöd och personella resurser måste tillgodoses.
- Upphandling gör Region Skåne till en prioriterad kund som får tillgång till viktiga läkemedel i händelse av brist.

3 SAMHÄLLESEKONOMISKT OCH MILJÖMÄSSIGT HÅLLBAR LÄKEMEDELSANVÄNDNING

De nationella och regionala aktiviteterna inom detta målområde förväntas bidra till en läkemedelsanvändning som:

- är kostnadseffektiv, det vill säga innebär ett rimligt förhållande mellan nytta och kostnad.
- ger en hållbar kostnadsutveckling och är miljömässigt hållbar, det vill säga medför begränsad miljöpåverkan.

Övergripande mål i Region Skåne

- Läkemedelsanvändningen är kostnadseffektiv ur ett samhällsperspektiv.
- Läkemedelsförskrivning sker på ett sätt som minimerar miljöriskerna och nödvändig kassation görs på ett miljömässigt korrekt sätt.
- Minskad miljöpåverkan av läkemedelsanvändning ur ett reningsperspektiv.

Kritiska framgångsfaktorer

- Upphandlingar och förhandlingar är ändamålsenliga, hållbara och bidrar till konkurrens, utveckling och innovation. Resultaten implementeras snabbt och med hög följsamhet.
- Ökad kunskap om flöden av olika läkemedelsrester i miljön genom samverkan med myndigheter, näringsliv och akademi och medverkan till effektiva lösningar för minskad belastning av vattenmiljön.

7 Hur ska den regionala läkemedelsstrategin 2021-2024 omsättas och följas upp?

Genomförandet av den regionala läkemedelsstrategin kräver ett systematiskt tillvägagångssätt och samverkan mellan många olika aktörer. Läkemedelsstrategin ska utgöra underlag för Region Skånes prioriterade insatser och förbättringsområden i styrande dokument.

Detta i syfte att säkra att regionens läkemedelsarbete rör sig mot de fastställda målen. Utvecklingen följs upp och rapporteras i relevanta verksamhetsberättelser.